

Oliana, i d'*esberla*, usat així en el Lluçanès, *belga* a Cerdanya (BDC xx, 128, 147), probablement tots deglutinació de *esberla*, derivat de *esberlar*: la *n* de Borredà serà deguda a contaminació de *bernat* i de *vern*, amb la fusta del qual es poden fer portes.

BERNAT II, en els compostos com *bernat pescaire*, referent-se a algunes aus aquàtiques, *bernat ermità*, nom de certs crustacis, *bernat pudent*, nom d'alguna família d'insectes, es tracta del nom d'home molt comú *Bernat* (< BERNHARD), però les raons d'aquesta explicació semblen ser diferents i no gaire clares.

Bernat pescaire designa aus aquàtiques de la família de les ardeides, *Ardea cinerea* i *ardea ralloide*, i segons *AlcM* és també el nom donat a Olot a l'espècie *Cinclus aquaticus*, de la família dels túrdids. El *DFA* descriu el *bernat pescaire* (*Ardea cinerea*) com a «ocell de ribera més petit que la grua, de plomatge cendrós, freqüent a la tardor i a l'hivern»; sembla ser el mateix ocell que hem sentit anomenar a l'Ebre, i potser el que ha documentat *AlcM* a Tortosa. *AlcM* ens informa que a Manacor (Mall.) també anomenen *bernat* un ocell d'aqueixa família que és au de passada i no gaire freqüent, i afegeix que l'espècie *A. cinerea* es diu a Mallorca *En Bernat de s'alga*; sabem per una nota de Bonaventura Serra i Ferragut (S. XVIII) que «un *En Bernat de s'alga*» (o bé «una grulla baleàrica») fou capturat l'any 1764 a Son Sunyer (veg. Bover, *BiEscr. Bal.* II, 377). En fonts lexicogràfiques, *bernat pescaire* no apareix fins a Lab., 1839. El nom corresponent a *Ardea cinerea* és *martin-pêcheur* en francès (anomenat també antigament *oiseau Saint-Martin* i *martinet* en el *Livre du Roi Modus*, tercer quart del S. XIV, ed. Tilander I, 338); en castellà *martin pescador* (doc. ja cap 1326 com a *martinete*), en port. *martim pescador* i en it. *martino piscatore*; d'altra banda, en oc. es diu *guiraut pescaire*, a Finistère *oiseau de Saint Nicolas*, i en basc *gilen* (Azkue), *gilen-pesker* en suletí (Lhande). S'ha intentat d'explicar *martin-pêcheur* per la festa de Sant Martí, en la temporada de la qual fa l'emigració aquesta au i és possible que així sigui, però el problema s'ha d'estudiar detingudament; pel que fa al cat. *bernat pescaire* i oc. *guiraut pescaire*, com es va indicar en el DCEC III, 278-9, deuen ser inspirats pel tipus *martin-pêcheur*, molt més estès geogràficament i sens dubte també més antic.

Bernat ermità, segons *DFA.*, és «nom de diferents crustacis decàpodes que tenen l'abdomen bla i el protegeixen allotjant-se dins la closca buida d'un cargol»; documentat ja en el diccionari Torra de 1660; el costum d'allotjar-se en una closca ens explica el qualificatiu *ermità*, i no és impossible que el nom *bernat* s'hagi originat d'una al·lusió a un anacoreta d'aquest nom com creu *AlcM*, però en aquest cas també necessitem més dades; de moment, notem que hi ha un altre crustaci anomenat *bernadet* («B., peix: centrina», *DFO*. 1660, que deu ser el cast. *centolla*).

Bernat pudent, nom d'alguns insectes hemípters d'una olor acre, especialment el *Nezara prasina*, verd clar, d'un centímetre i mig de llarg (*DFA.*); doc. des

de Lab., 1839.

Notem també el nom d'home *Bertran* (< germ. BERTHRABAN), en el compost *os bertran*, l'os que forma l'extrem inferior de la columna vertebral (documentat des de Labèrnia, que el duu sota *os*). *Bertranada* 'ximpleria, dita nècia', gir. J. G.

Bèrnia (i *albèrnia*, 1479), veg. DCEC I, 448a38ss. *Berregà*, V. *bugareny*

BERRUGA, del ll. VERRŪCA id. □ 1.ª doc.: 1371 i c. 1395, dicc. de rims de Marc i Aversó; c. 1500, Cauliac.

El mot es pronuncia amb *b*- bilabial pertot arreu on es distingeix oralment aquesta consonant de la *v*-, i així es troba des dels primers testimonis medievals; igual canvi en la *v*- inicial d'altres mots que tenen *rr* (o *r* + cons.) immediata, veg. *BARREJAR*, *BARRINA*, *BERBENA*. Canvi que trobem igualment en castellà antic (Nebrija), i avui en el judeoespanyol de Bòsnia, i prov. rodanès i marsellès *berrugo* (*barr*-); així apareix ja en un glossari llatino-anglo-saxó conservat en un ms. del S. IX (CGL v, 348.3, 398.38); en canvi s'ha conservat la *v*-, labiodental en portuguès, provençal alpí, llemosí i les altres llengües romàniques. Cf. DCEC IV, 715. Té molta extensió dialectal l'assimilació en *borruga*: la tinc registrada en el Rosselló, Cerdanya (Eina), Alt Pallars (Cardós i Vall Ferrera), Ribagorça (Barruera, Alins de Llitera, Llaguardes, Benasc) i continua per l'Alt Aragó, almenys fins a Bielsa (on es conserva sorda la -c- llatina: *borruca*); i no és estranya al País Valencià (sentit a Carlet); també a la Vall d'Aran i té gran extensió en gascó, fins a la costa girondina (*La Teste*, Moureau). Però en valencià està més propagat el pas a *barr*- (que ja anoten O. Pou, *Thes. Pu.*, p. 59) i Lamarca, i que sento ja a Morella; semblantment en el romanisme basc lab. *marroka* (Schuchardt, *Museum* x, 396; Uhlenbeck, *Vgl. Lautl. d. bk. D.*, 99).

Crido l'atenció sobre una aplicació especial topogràfica, a un turonet de cim estret i arrodonit («d'aqueixa *borruga* en diuen...», Ribes): en part és cosa de la *ruqa* en diuen...», Ribes), que en part és cosa de la gent de mar (*La Borruga* nom d'una roca marina en el Barcarès; un *berruguell*, pescadors de St. Pol de Mar), però també hi ha un *Barranquet de la Borruga* a Carlet; un *burrucó* és una roccosa de grans proporcions en benasquès (per ex. el gran bloc de pedra negra que es veu en un collet arribant a la Renclusa. Recorden el cast. *BERRUECO*. D'altra banda és també freqüent aplicar-ho a la superfície rugosa del tronc d'un arbre (On. Pou, l. c.: «los bonys o *barrugues* que's fan per lo tronc d'un arbre»), igualment a Alins de Llitera i a Barruera (parlant dels pins alagües).

DERIV.: *Berrugar* 'canviar en certa forma de boletes' («les tartanyes sàcan la terra *borrugada* de baix», Llaguardes); *berrugada*, *berrugador*. *Berrugós*. *Berruguera*. *Berruguet* 'follet, gnom' eiv. (Castelló, *Rond. Eiv.*, p. 34; Pz. Cabrero; anomenat així perquè és un ésser diminut com una berruga); a Mallorca en diuen